

Kaderbrief 2026-2029

Inhoudsopgave

KADERBRIEF 2026-2029	1
INHOUDSOPGAVE	3
INLEIDING	4
AMBITIES EN ONTWIKKELINGEN.....	6
ACTUEEL FINANCIËEL PERSPECTIEF	10
VOORGESTELDE WIJZIGINGEN T.O.V. BEGROTING 2025	14
BIJLAGE: FINANCIËLE PARAMETERS.....	19

Inleiding

De hoofdlijnen

Steeds complexere vraagstukken, ontwikkelingen op het wereldtoneel en ontoereikende financiële middelen voor

alle opgaven: ook in het laatste jaar van de bestuursperiode 2022-2026 is dit het speelveld waarbinnen we als

gemeente Coevorden opereren. Ondanks de soms roerige tijden waarin we leven, blijven we als gemeente focus

houden op onze speerpunten en de ambities die we willen verwezenlijken. Dit doen we door het versterken van

samenwerking, het bieden van financiële stabiliteit en het zijn van een betrouwbare overheid voor onze inwoners,

ondernemers en andere partners.

Met deze kaderbrief gaan we het laatste jaar van deze bestuursperiode in. In de afgelopen drie jaar hebben we

veel zaken uit ons bestuursprogramma kunnen realiseren. Zo liggen we met onze ambities rondom woningbouw

op koers, zijn we goed op weg in de realisatie en voltooiing van een aantrekkelijke binnenstad, pakken we onze

verantwoordelijkheid bij het opvangen van vluchtelingen, hebben we aandacht voor de ontwikkeling van onze

dorpen en kleinere kernen en zitten volop in het proces voor een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie.

Op veel vlakken zoeken we als gemeente de samenwerking, waarbij de samenwerking in BOCE-verband de

komende jaren verder verdiept zal worden. In de regio werken we samen in veel verbanden zoals op economisch

gebied in de Dutch TechZone en binnen de Regiodeal werken we aan het versterken van de brede welvaart. De

voorgenomen realisatie van de Nedersaksenlijn en de spoorverbinding Coevorden-Bad Bentheim zorgen daarnaast

voor een extra impuls aan de ambities van Coevorden. Deze proberen we in de komende jaren te verzilveren. Een

stabiele financiële basis is daarvoor een belangrijke voorwaarde.

Het is passend in het laatste jaar van deze bestuursperiode een kaderbrief aan te bieden, zonder veel nieuwe

ontwikkelingen. We hebben zoals gezegd al veel van onze ambities kunnen realiseren, andere zaken zijn inmiddels

in voorbereiding. Daarnaast vraagt ook de financiële situatie om een pas op de plaats. Als we op de lange termijn

gezond willen blijven, moeten we erkennen dat we een stapje terug moeten doen. Soberheid en degelijkheid zijn

dan ook het vertrekpunt voor deze kaderbrief. Met elkaar hebben we hierin eerste stappen gezet. Zo willen we

toewerken naar één afweegmoment voor financiële beslissingen en gaan we werken met meerjarig perspectief

grondexploitaties waarin we "ruimtelijke" investeringen in samenhang met programmering wonen en bedrijven

afwegen. Ook starten we een project om de budgetten in de komende jaren goed tegen het licht te houden. Met

name dit laatste zal ons helpen om te bepalen of we nog steeds de juiste dingen doen en of dit mogelijk efficiënter

kan of op andere wijze gefinancierd zou kunnen worden. Te denken valt aan cofinanciering door overheden of

marktpartijen, provinciale, rijks- of Europese subsidies. Daarnaast kijken we naar slimme verbindingen en

nadrukkelijk kijken welke zaken prioriteit hebben.

Sober en degelijk, maar wel met ambitie. Passend bij Coevorden.

We maken het werk af en starten geen nieuw beleid. In principe leggen we alleen zaken die onvermijdelijk zijn

voor aan de raad. Bijvoorbeeld omdat we gebonden zijn aan wettelijke verplichtingen en toezeggingen. Om deze mogelijk te maken stellen we een aantal besparingen voor. De uitzettingen en besparingen lichten we in hoofdstuk 4 toe. Ook noemen we daar de majeure onderwerpen waarover we de besluitvorming aan het nieuwe college overdragen. Deze gaan te zijner tijd mee in de overdracht aan het nieuwe college.

Doel en uitgangspunten van de kaderbrief

Het doel van de kaderbrief is dat de raad instemt met de voorgestelde wijzigingen op hoofdlijnen (en daarmee de prioritering in beleidsdoelen) en de financiële uitgangspunten voor de programmabegroting.?? De kaderbrief vormt de basis voor het opstellen van de begroting.?? Ons belangrijkste uitgangspunt bij deze kaderbrief is te komen tot een structureel evenwicht tussen kosten en baten. Daarnaast willen we álle kosten en baten in beeld brengen. Tot slot laten we voortaan alle uitgaven via de begroting lopen en brengen deze niet meer direct ten laste van de algemene reserve. Zodoende kan de raad beter overzicht houden op de financiële ontwikkeling.

Vernieuwingen in de kaderbrief

Het project 'optimaliseren S&V-cyclus' is gestart met een verkenning waarbij het door de raad vastgestelde rekenkamerrapport over de S&V-cyclus een belangrijk uitgangspunt was. Naast de wensen vanuit de raad zijn de wensen vanuit het college, management en medewerkers verkend. De verkenning en de aanpak worden dit jaar aan de raad voorgelegd. Een aantal verbeteringen konden we in deze kaderbrief al realiseren. De belangrijkste verbetering is te komen tot één integraal afweegmoment. Afgelopen jaren werden onder het motto 'eerst een plan, dan budget' gedurende het jaar begrotingswijzigingen aan de raad voorgelegd, met als risico dat het overzicht ontbreekt. Dit werkte zolang er genoeg budgetruimte was, maar nu niet meer. Er is een afweegmoment nodig en daarvoor gebruiken we de kaderbrief en later in het jaar de begroting. De raad geeft de kaders en richtingen mee die het college in de concept programmabegroting uitwerkt.?? Door duidelijke keuzes beperken we de werklast voor de organisatie hetgeen bijdraagt aan het terugbrengen van de inhuur. Tot slot besteden we extra aandacht aan de leesbaarheid. We blijven meer op hoofdlijnen, formuleren helder en vermijden jargon.

Leeswijzer

In deze kaderbrief vindt u eerst de belangrijkste ambities en ontwikkelingen voor komende jaren. Hierna tonen we het actuele financiële perspectief. Dat omvat de begroting 2025 en alle financiële ontwikkelingen nadien. In hoofdstuk 4 benoemen we de keuzes die we maken om tot een sluitende begroting te komen, en geven het nieuwe financiële perspectief. Tot slot schetsen we de stappen vanaf deze kaderbrief naar een sluitende begroting.

Ambities en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk geven we u een overzicht van de belangrijkste ambities en ontwikkelingen waar we aan werken.

Ontwikkelingen Sociaal Domein

Het sociaal domein in Nederland staat onder druk. Het is geen verrassing dat dit komt door een combinatie van factoren, waaronder de stijgende kosten, vergrijzing van de samenleving, personeelstekorten en complexere zorgvragen. Binnen het sociaal domein is er een aantal ontwikkelingen zichtbaar.

Binnen de WMO zijn er achterstanden in de behandeling van de aanvragen van onze inwoners. We zien een toename aan WMO aanvragen door met name de vergrijzing. Op 13 mei heeft dat ook de landelijke pers gehaald met de kop "aantal inwoners Coevorden met WMO naar recordniveau". Het CBS laat zien dat dit ook een

landelijke ontwikkeling is. We willen onze inwoners goed bedienen, binnen de wettelijke termijnen en dat lukt ons op dit moment tot onze spijt niet. Dit is te wijten aan krapte op de arbeidsmarkt in combinatie met een hoge werkdruk en een hoog ziekteverzuim. We zijn bezig met het maken van een actieplan met als doel de WMO-achterstanden dit jaar weg te werken en daarmee weer te voldoen aan de wettelijke termijnen eind dit jaar. Hiervoor is tijdelijk extra inzet nodig en nemen we de structurele oplossing mee in het onderzoek naar integraal werken in het sociaal domein.

De tekorten binnen het sociaal domein op het gebied van jeugdzorg zijn groot (circa € 4 miljoen), waarvoor recent bekend is geworden dat het rijk hiervoor de komende twee jaar € 2,6 miljoen per jaar compenseert. De VNG gaat ervan uit dat ook voor de volgende jaren enige compensatie te verwachten is. Deze verwachting hebben we in deze kaderbrief overgenomen. Hierbij is dan nog geen rekening gehouden met stijgende vragen en kosten naar ondersteuning m.b.t. jeugdzorg. We zijn bezig met een plan hoe we deze kostenstijging kunnen beheersen. Daartoe gaan we onder meer kijken naar mogelijkheden om samen slimmer te werken en nemen we dit vraagstuk mee in het onderzoek naar integraal werken in het sociaal domein.

De Hervormingsagenda Jeugd verplicht de gemeenten om een publiekrechtelijke samenwerking op te richten voor de regionale samenwerking op jeugdzorg in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. Deze verplichting volgt uit het wetsvoorstel 'Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen'. De jeugdzorgregio is op dit moment opgesplitst in twee inkoopregio's: inkoopregio Noord-Midden-Drenthe en de inkoopregio voor Zuid-Drenthe. De twaalf Drentse gemeenten voelen, ook los van de Hervormingsagenda Jeugd, de noodzaak en urgentie om de samenwerking te intensiveren. En vanuit dit perspectief wordt er gewerkt aan een Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorgregio Drenthe.

De participatiewet en ontwikkelingen in de sociale werkvoorziening maken dat we ook onze samenwerking binnen de EMCO en onze eigen activiteiten binnen het sociaal domein tegen het licht houden. Welke werkzaamheden zouden we eventueel regionaal willen organiseren om onze dienstverlening dichtbij met en voor onze inwoners richting de toekomst zeker te stellen en de toegankelijkheid te vergroten. Daarnaast is een belangrijk vraagstuk hoe Gemeente Coevorden grip houdt op deze, voor onze inwoners, zo belangrijke dienstverlening.

Voorgaande thema's nemen we mee in het onderzoek naar integraal werken in het sociaal domein. De richtinggevende keuzes op dit onderwerp verwachten we eind dit jaar aan de raad te kunnen voorleggen.

Doorontwikkeling Omgevingswet

Sinds 2024 is de Omgevingswet van kracht gegaan. Een belangrijk instrument voor de toekomst van onze leefomgeving en het ruimtelijke orderingsperspectief. In Coevorden is deze wet inmiddels geïmplementeerd op het minimale niveau. Hiermee is de implementatie en de doorwerking van de wet niet klaar en moeten de mogelijkheden van de wet verder vorm krijgen en benut worden. Voor gemeenten kent de Omgevingswet vier kerninstrumenten, namelijk:

- Omgevingsvisie;
- Omgevingsprogramma;
- Omgevingsplan;
- Omgevingsvergunning.

Gemeenten hebben tot eind 2031 de tijd om hun tijdelijke omgevingsplan om te vormen tot één omgevingsplan voor de hele gemeente. We werken aan de doorontwikkelingen van de vier instrumenten, de implementatie en de borging. Hiervoor is de komende jaren aanvullend budget nodig.

Gebiedsontwikkeling en GREX

In 2024 is de Nota Grondbeleid 2024-2028 door de gemeenteraad vastgesteld: situationeel grondbeleid. Binnen deze kaders voert het college het grondbeleid uit om doelen te bereiken, voornamelijk op het gebied van de woningbouwopgave en bedrijfsactiviteiten. Deze doelen worden op hoofdlijnen al genoemd in het bestuursakkoord en meer concreet in de begroting. Bij de uitvoering van het grondbeleid is van belang inzicht te hebben in de impact (inhoudelijke en financieel) van een gebiedsontwikkeling en hoe groot de bijbehorende risico's en kansen zijn voor de gemeente en ook welke capaciteit/ inzet het vraagt van de organisatie. Om tot een beter totaalbeeld te komen voor de organisatie en het bestuur gaan we een meerjarenperspectief grondexploitatie samenstellen waarin de gebiedsontwikkelingen, de bijdrage aan de bestuurlijke doelen en de financiën samengebracht worden en in de tijd gepland. Dit draagt bij aan de sturing aan de voorkant, slimmere uitvoering (zoals combinaties maken) en betere beheersing en verantwoording van de middelen.

Regionale samenwerking

Als regio willen we onze invloed op landelijke en Europese ontwikkelingen verhogen. Daarvoor is intensieve samenwerking nodig, zowel binnen de gemeente als partijen in de regio. Coevorden staat niet op zichzelf, maar maakt onderdeel uit van grotere netwerken. Dit wordt in belangrijke mate verklaard door de ligging van onze gemeente tussen de regio's Assen-Groningen, de regio Zwolle, Twente en Duitsland. In de komende jaren werken we in het kader van het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR, uitwerking van het programma Elke Regio Telt!) aan een toekomstplan voor de regio Zuid- en Oost-Drenthe: het Ontwikkelperspectief Zuid- en Oost-Drenthe. Het ontwikkelperspectief wordt de komende jaren uitgewerkt in een meerjarig uitvoerings- en investeringsprogramma, op basis waarvan we in gesprek gaan met het Rijk over de benodigde investeringen in onze regio. Investerings die we als Rijk en regio samen moeten doen om onze regio vitaal en gezond te houden.

BOCE-samenwerking

In BOCE-verband werken we op diverse bedrijfsvoering thema's al intensief samen. We verkennen de mogelijkheden rondom het thema arbeidsmarktkrapte de handen verder ineen te slaan en trekken we samen op in Regio Deals en maken we samen met andere partners een ontwikkelperspectief. Daarnaast is de Gemeente Emmen voor Coevorden en Borger-Odoorn onze partner als het gaat om alle digitale ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen volgen elkaar snel op en de digitale beveiliging van onze gegevens is geen vanzelfsprekendheid en vraagt continue aandacht. Dit betekent dat we ook in BOCE-verband onderzoeken hoe wij met onze samenwerking ook klaar zijn voor de toekomst en onderzoeken wat hiervoor nodig is.

Economie en bedrijvigheid

Als lokale overheid blijven we economische ontwikkeling faciliteren en stimuleren. Een belangrijk onderdeel hiervan is onze focus op bestaande en nieuwe bedrijventerreinen. Voor de bestaande terreinen stellen we met het bedrijfsleven een toekomstvisie op. Deze visie moet bedrijven helpen in hun economische ontwikkeling en voor ons een leidraad zijn bij ruimtelijke-, infrastructurele- en duurzaamheidsvraagstukken. De behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen faciliteren we waar mogelijk. We onderzoeken daartoe ook de mogelijkheden voor een regionaal bedrijventerrein. Dit doen we samen met de gemeenten Hoogeveen, Emmen, Hardenberg en Borger-Odoorn en de provincie. Voor het grensoverschrijdende bedrijventerrein Europark werken we de toekomstvisie uit. Met de betrokken partijen uit de agrarische sector stellen we een actieplan. Acties zijn onder meer vrijwillige kavelruil en het aanpassen van agrarische bouwvlakken met ook meer oog voor diversiteit.

Proces 'Koers 2050'

In de Raad van 12 november 2024 is het verzoek aan het College gedaan om een procesvoorstel te ontwikkelen om te komen tot een Koersdocument 2050. Er zijn mogelijk verschillende beelden bij het begrip 'Koers 2050'. Het college zal de raad een voorstel doen wat we onder 'Koers 2050' verstaan en hoe de raad en samenleving hierbij betrokken worden.

Optimaliseren S&V-cyclus

Zomer 2024 heeft de rekenkamer een rapport over de S&V-cyclus opgeleverd, dat we als college ter hand nemen. De centrale vraag was: in hoeverre stelt de S&V-cyclus de raad in staat de kaderstellende en controlerende rol te vervullen? De rekenkamer trok drie conclusies:

- S&V-proces is op orde, maar kwaliteit producten kan beter. En het gesprek hierover vindt niet plaats.
- Producten geven onvoldoende beeld van doelrealisatie en meerjarige trends.
- Raad heeft niet gevoel te kunnen sturen (kaderstellend) of controleren, maar acteert hier ook niet proactief op.

Ook deed de rekenkamer vier aanbevelingen. Naast de raad zijn ook het college, management en medewerkers 'gebruikers' van de S&V-cyclus. Inmiddels zijn de wensen van alle gebruikers in kaart gebracht als basis voor een plan van aanpak. De gewenste verbeteringen zijn samengevat:

- Versterk koppeling ambities- resultaten – geld – risico's
- Strategischer: trends en ontwikkelingen laten zien op inhoud en geld Leesbaarder: grafischer, korter, taalgebruik, consistentie, publieksversie.
- Interne sturing en beheersing versterken.

We hebben vanuit deze verkenning meteen een aantal verbeteringen in gang gezet bij deze kaderbrief. De structurele aanpak delen we eind 2025 met de raad. Deze aanpak verloopt langs vijf pijlers: het proces, de rollen, inhoudelijke verbeteringen, financiën en control.

Samen Slimmer Werken met en voor Coevorden

Als organisatie zijn we voortdurend gericht op het verbeteren, optimaliseren en vernieuwen van de organisatie om goed aan te sluiten op alle ontwikkelingen van en voor onze gemeente. Dit is een continu proces waarbij we steeds meer in control komen en er aandacht is voor werkdruk en werkgeluk en het boeien en binden van medewerkers aan Coevorden.

De nieuwe organisatiestructuur is geïmplementeerd en we hebben alle gemeentelijke basisprocessen in kaart gebracht en we voeren hier optimalisaties in door, zodat we de dienstverlening voor onze inwoners verbeteren en leren samen slimmer te werken.

Het aankomende nieuwe begrotingsjaar staat in het teken van cultuurverandering en het doorleven van de nieuwe manier van samenwerken. We hebben aandacht voor het thema leiderschap, optimalisatie van het gehele proces sturen en verantwoorden, waar de (aangepaste) opzet van deze kaderbrief een onderdeel van is.

Opdracht formatiehuis

In de begroting 2025 is opgenomen: 'We bouwen geleidelijk verder aan een stevige, stabiele organisatie met een gezonde balans tussen onze opgaven en de daarvoor beschikbare capaciteit. Dit doen we onder andere door een verantwoorde uitbreiding van de vaste formatie en maximering van de inhuur tot 20% en keuzes maken in de

bestuurlijke en ambtelijke ambities. Verder zetten wij in op meer (regionale) samenwerking.' De afgelopen periode zijn de eerste stappen gezet. De basis ligt in het scheppen van inzicht en overzicht. Op deze manier ontstaat inzicht in de formatie, bezetting en inhuur per team en cluster. De eerste inzichten laten zien dat we 35 % inhuren op vacatures die niet vast te vervullen zijn in verband met de situatie op de arbeidsmarkt, 25 % inhuur op programma's en projecten inclusief dekking, 40% inhuur voor extra opdrachten (woonvisie, woonwagens) en vervanging ziekte in het primair proces.

Door dit traject zien we al een terugloop van 20 personen die we inhuren. Een deel hiervan is omgezet naar een vaste aanstelling (zoals gemeentesecretaris) en een deel van de werkzaamheden zijn afgerond of anders belegd. Tijdens de raadsinformatieavond over de organisatie lichten we dit nader toe.

Functiewaardering

Het functiewaarderingssysteem HR21 is beschikbaar bij alle organisaties die de Cao Gemeenten en Cao Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties volgen. In Coevorden liepen we achter op andere gemeenten met het invoeren van dit systeem. We hadden veel achterstallig onderhoud op functieprofielen en we liepen niet gelijk met onze buurgemeenten waar dit al wel is geïmplementeerd. Op basis van het advies in de CAO hebben we eind van dit jaar dit functiewaarderingssysteem geïmplementeerd. Dit draagt onder meer bij aan het verstevigen van onze arbeidsmarktpositie.

Actueel financieel perspectief

Omschrijving activiteit begroting

We geven hieronder de uitgangssituatie voor de kadernota 2026. Daarvoor beginnen we met het saldo van de programmabegroting 2025-2028 die de raad in het najaar van 2024 heeft vastgesteld. Dan tonen we de begrotingswijzigingen die sindsdien zijn goedgekeurd, of binnenkort worden voorgelegd. Hierna volgen enkele reguliere mutaties voor de Kaderbrief, zoals indexeringen en stijging van verbonden partijen. Ook is meicirculaire opgenomen. Het saldo 'onderaan de streep' is de beste benadering van het actuele meerjaren perspectief. We zien meerjarig een positief beginsaldo.

Excel-tabel

Financieel meerjarenperspectief				
(Bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Saldo meerjarenbegroting 2025-2028	1.374	375	-1.007	-1.007
Gewenste beleidsontwikkelingen (vastgesteld)	-1.925	-802	-797	-797
Inzet volumedeel accres als dekkingsbron	175	291	407	407
Inzet vrijval middelen Oekraïne als dekkingsbron	359	119	1.331	0
Inzet armoedebestrijding tbv kindpakket	17	17	17	17
Onttrekking algemene reserve als dekkingsbron			49	49
Stelpost vrije begrotingsruimte	0	0	0	-1.331
Onderhoudskosten openbare verlichting	-49	-43	-37	-37
Parkeerdek Gansehof	-67	-67	-67	-67
Actualisatie IHP	-37	-37	-37	-37
Nog niet vastgesteld: Locatie en nieuwbouw Scholen Sleen			-590	-147
Saldo stelpost na toezeggingen	-153	-147	-141	-1.472
Saldo stelpost incl voorstellen in voorbereiding	-153	-147	-731	-1619
Reguliere mutaties Kaderbrief (lasten)				
Loon- en prijsontwikkeling (indexatie)	-2.789	-3.333	-3.333	-3.333
Stijging bijdrage verbonden partijen	-196	-196	-112	38
Meicirculaire reeds ingezet volumedeel accres	-175	-291	-407	-407
Reguliere mutaties Kaderbrief (baten)				
Meicirculaire	6.721	7.051	4.440	4.734
Meicirculaire reeds ingezet deel volume acres				
Belastingen	216	216	216	216
Huren en Pachten	28	28	28	28
Voorlopig startsaldo Kaderbrief 2026	3.652	3.328	101	-343

Omschrijving activiteit begroting

Het resultaat van de jaarrekening 2024 is hier niet zichtbaar; dit is na aftrek van de overhevelingen toegevoegd aan de algemene reserve.

In de volgende paragrafen lichten we de reguliere mutaties toe.

Excel-tabel

Loon- en prijsontwikkelingen

Omschrijving activiteit begroting

Onlangs is er overeenstemming bereikt over een nieuwe CAO met de looptijd van 2 jaar. De nieuwe cao heeft een looptijd van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. Bekrachtiging van het akkoord door de werkgever vindt plaats op 6 juni 2025. De gemiddelde loonstijging is ongeveer 7% tot 8,5% in de lagere loonschalen. De financiële effecten hiervan hebben wij berekend en verwerkt in het meerjarenperspectief.

Voor de prijzen verhogen we jaarlijks onze budgetten met een index ter compensatie van stijgende prijzen als gevolg van inflatie. Voor 2026 bedraagt de prijsindex 2,10% (2025: 2,20%). Daar waar wij afwijkende afspraken contractueel hebben vastgelegd of de index substantieel afwijkt van de standaard index passen wij maatwerk toe.

In het sociaal domein is in de contracten een prijsindexcijfer voor zorgkosten opgenomen. Dit is een gecombineerde index voor lonen en prijzen en is voor 2025 geprognosticeerd op 4,13% (2025: 4,15%). Daarnaast hebben wij voor Wmo- en leerlingenvervoer het branche specifieke NEA-prijsindexcijfer in onze

contracten opgenomen. Deze index is gecalculeerd op 1,50% (2025: 3,40%).

Excel-tabel

ONTWIKKELING LONEN EN PRIJZEN					
(Bedragen x € 1.000)					
	Percentage	2026	2027	2028	2029
Loonontwikkeling eigen organisatie	CAO	-1.229	-1.773	-1.773	-1.773
Prijscompensatie regulier	2,10%	-586	-586	-586	-586
Prijscompensatie subsidies	2,10%	-134	-134	-134	-134
Loon- en prijscompensatie sociaal domein	4,13%	-825	-825	-825	-825
Loon- en prijscompensatie leerlingenvervoer	1,50%	-15	-15	-15	-15
Totaal		-2.789	-3.333	-3.333	-3.333

Verbonden partijen

Omschrijving activiteit begroting

Van onze verbonden partijen ontvangen wij op grond van de Wet op de gemeenschappelijke regelingen (Wgr) kaderbrieven en ontwerp-begrotingen. Om een volledig overzicht van het financieel meerjarenperspectief te presenteren, hebben wij de financiële effecten van alle verbonden partijen onderstaand samengevat.

Excel-tabel

VERBONDEN PARTIJEN				
(bedragen x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Emco			84	234
GGD	-85	-85	-85	-85
Recreatieschap Drenthe				
RUD	-72	-72	-72	-72
VRD	-39	-39	-39	-39
Publiek vervoer				
Totaal	-196	-196	-112	38

Inkomsten: belastingen, huren en pachten

Omschrijving activiteit begroting

Wij verhogen de opbrengst van de Onroerendezaakbelasting (Ozb) en de forensenbelasting met de hierboven genoemde prijsindex van 2,10%. De opbrengst van deze belastingen zetten wij in als algemeen dekkingsmiddel. Het uitgangspunt is dat alle tarieven worden aangepast met dit prijsindexcijfer. Tegenover de inkomsten van veel tarieven staan kosten, zoals bij de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De stijging van deze tarieven nemen wij niet op in de Kaderbrief, omdat ze niet tot extra ruimte in de begroting leiden. Dit zijn zogenaamde kostendekkende tarieven. Bij de Programmabegroting 2026 berekenen wij met welk percentage deze tarieven moeten worden aangepast, om de kosten te dekken. Hierbij spelen ook andere factoren een rol zoals waarde-mutaties onroerend goed, het aantal

aansluitingen, en dergelijke. De verwachte inkomsten voor huren en pachten verhogen wij eveneens met het prijsindexcijfer van 2,10%.

Excel-tabel

ONTWIKKELING INKOMSTEN				
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>				
	2026	2027	2028	2029
Belastingen	216	216	216	216
Huren en pachten	28	28	28	28
<i>Totaal inkomsten</i>	244	244	244	244

Meicirculaire

Omschrijving activiteit begroting

Excel-tabel

EFFECTEN MEICIRCULAIRE				
(bedragen x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Uitkeringsfactor				
Accresontwikkeling	1.149	1.351	1.487	1.766
Nominaal effect	2.147	2.187	1.960	1.889
Overige ontwikkelingen uitkeringsfactor	60	-90	-199	-240
Ontwikkeling uitkeringsbasis				
Ontwikkeling uitkeringsbasis	786	841	878	939
Hoeveelheidsverschillen	19	248	145	147
WOZ-waardering en aanpassing rekentarieven	-70	-70	-70	-70
Middelen sociaal domein				
Extra middelen Jeugdzorg	2.630	2.584	239	303
Subtotaal centraal				
	6.721	7.051	4.440	4.734
Taakmutaties				
Kinderopvang pleegouders	4	4	4	4
Uitstel vervanging abonnementstarief WMO	479	-	-	-
WMO hulpmiddelen	21	-	-	-
Aanpassing dienstverlening aan huis	4	4	4	4
Basisregistratie Personen (BRP): centr. Inschr.	-6	-6	-6	-6
IU/DU/SU				
Voorschoolse voorziening peuters	-2	-2	-2	-2
Jeugdhulp kinderen in een AZC	-2	-2	-2	-2
Armoede bestrijding kinderen	6	6	6	6
Antidiscriminatie voorzieningen	5	-	-	-
3D's in het sociaal domein				
Participatie	190	168	148	126
Subtotaal decentraal				
	699	172	152	130
Totaal effecten meicirculaire	7.420	7.223	4.592	4.864

Voorgestelde wijzigingen t.o.v. begroting 2025

Inleiding

In het vorige hoofdstuk gaven we het actuele financiële perspectief. Dit laat de komende jaren tekorten zien. In dit hoofdstuk leggen we de raad eerst enkele financiële keuzes voor. Hierna schetsen we het verwachte tekort op de jeugdzorg en voorstellen hoe daarmee om te gaan. Hierna geven we een aantal besparingsvoorstellen en een aantal voorstellen die budget vragen ('uitzettingen'). We benoemen enkele onderwerpen die we niet konden opnemen en overdragen aan het nieuwe bestuur. Dan heven we het financiële effect van alle voorstellen.

Financiële keuzes

Het huidige financiële beleidskader stelt aan de solvabiliteit een ondergrens van 30%. In de programmabegroting 2025 lieten we al zien dat de solvabiliteit in de toekomstige jaren onder deze ondergrens zal gaan. Zie financiële tabellen in bijlage.

We stellen de raad voor deze ondergrens los te laten, mede omdat deze aanzienlijk strenger is dan de grens die onze toezichthouder, de provincie Drenthe, hanteert. We stellen voor om deze tijdelijk bij te stellen en als absolute ondergrens voor 20% kiezen, waarbij echter een meerjarig verbeterplan vereist wordt zodra de solvabiliteit in enige meerjarenbegroting onder de 25% zal komen. Dit verbeterplan moet dan onderdeel zijn van de betreffende programma-begroting.

Ter versterking van de algemene reserve en de solvabiliteit stellen we voor:

- Indien gedurende het begrotingjaar meevallers op inkomsten of uitgaven t.o.v. budget gerealiseerd worden, komen deze ten goede aan het begrotingssaldo.
- Voor overheveling van incidentele kostenbudgetten van het ene budgetjaar naar het volgende stellen we de voorwaarde dat deze budgetten in het jaar na overheveling worden besteed.?

Indien de raad instemt met deze voorstellen zal het college tegelijk met de programmabegroting 2026 een geactualiseerde versie van het financieel beleidskader aan de raad voorleggen.?

Verwacht tekort jeugdzorg

Excel-tabel

Onderwerp	Toelichting
Verwacht tekort jeugdzorg	Het tekort op de jeugdzorg schatten we de komende jaren op € 4,0 mln per jaar. Ter vergelijking: over 2024 was de overschrijding door diverse oorzaken € 4,2 mln (zie jaarverslag). Dit is bij nagenoeg alle gemeenten een fors probleem. Het kabinet heeft dit erkend en een beperkte tegemoetkoming aangekondigd die in de meicirculaire is berekend (zie § 3.5).
Stelpost Commissie Van Ark 2023 en 2024	De VNG verwacht dat op Prinsjesdag 2025 middelen voor jeugd 2023 en 2024 ad € 728 miljoen worden toegekend. Dit is een compensatie van de eerdere kortingen op het jeugdstelsel. Voor Coevorden ramen we deze op 2x € 0,7 mln voor 2026 en 2027.
Stelpost tegemoetkoming jeugdzorg voor 2028 en 2029	In de tijd tot aan de begroting zullen we voor dit vraagstuk, ook in afstemming met de Vereniging Drentse Gemeenten (VDG), een oplossing kiezen die voldoet aan de eisen van de toezichthouder.
Opdracht integraal werken Sociaal Domein en de bijbehorende aanpak	Deze opdracht zal leiden tot betere beheersing van de kosten en mogelijk tot kostenbesparing. Zie ook ambities en ontwikkelingen.

Omschrijving activiteit begroting

Jeugdzorg is onderdeel van het programma 3. Samen.

Besparingen en opbrengstverhogingen

Omschrijving activiteit begroting

Hieronder benoemen we de besparingen en opbrengstverhogingen die we verantwoord achten, in het kader van sober en degelijk. Het betreft budgetreserveringen: bij het opstellen van de begroting wordt (nog steeds) kritisch gekeken of alle posten realistisch zijn.

Excel-tabel

Programma	Onderwerp	Toelichting
3 Samen	Schulden en armoede	De applicatie voor de Voorzieningenwijzer kan worden beëindigd. Er wordt niet of nauwelijks van deze applicatie gebruik gemaakt.
3 Samen	Herindicatie huishoudelijke hulp	Vanaf 2026 zal de herindicatie een besparing opleveren.
3 Samen	Besparing scootmobiel en 3-wiel fietsen	De inzet van scootmobiel en driewiel fietsen (met trapondersteuning) binnen de WMO kan doelmatiger worden georganiseerd. Dit kan door deze middelen zelf aan te schaffen en beschikbaar te stellen. Zodoende blijven mobiliteit en zelfstandigheid van inwoners behouden.
3 Samen	Procesregie jeugd in het zorg- en veiligheidshuis	Intrekken van het raadsbesluit om in 2025 en 2026 € 21K te besteden aan extra procesregie Jeugd in het Zorg en Veiligheidshuis. Slechts een paar gemeentes hebben ingestemd met het regionale voorstel. Daarom wordt dat voorstel niet uitgevoerd en het budget dus niet ingezet.
6 Financiën en dekkingsmiddelen	Doorlichting gemeentebegroting	Het project levert voorstellen op voor het verlagen van de structurele kosten c.q. verhoging van structurele baten (dus inclusief investeringen) in de gehele gemeentebegroting die op korte of lange termijn realiseerbaar zijn.
		Het project moet in het voorjaar 2026 rapporteren aan het zittende college, zodat er voorstellen voor het nieuwe bestuur klaar liggen.
6 Financiën en dekkingsmiddelen	WOZ niet-woningen	De onroerend zaak belasting voor niet-woningen is in Coevorden relatief laag ten opzichte van woningen. We zitten 23 tot 30% onder het Drenths gemiddelde. We stellen voor een gematigde stijging van 10% toe te passen voor eigenaren en gebruiker, naast de geïndexeerde stijging van 2,2%.
6 Financiën en dekkingsmiddelen	Financieel technische optimalisaties	Deze optimalisaties leiden tot meer activeren van kosten en meer toerekenen van kosten aan projecten waar baten tegenover staan. Daarnaast zien we bij gebiedsontwikkelingen kansen om vaker de plankosten te verhalen ingeval derde de ontwikkelaar is. De besparingen worden in de begroting uitgewerkt.
6 Financiën en dekkingsmiddelen	Financiële sturing verbonden partijen	Onderzoek in VDG-verband van kansen om met deelnemers vroegtijdig te sturen op de kosten(stijging) van verbonden partijen. Een eventueel effect wordt niet op korte termijn verwacht.

Enkele budgetverhogingen zijn onvermijdelijk

Excel-tabel

Programma	Onderwerp	Toelichting
1 Bouwen voor de samenleving	Starterslening	De starterslening is een succes. Het budget wordt sneller benut dan verwacht. Dit werken we verder uit bij het opstellen van de begroting 2026.
1 Bouwen voor de samenleving	Omgevingswet: visie, programma, plan en vergunningverlening	De omgevingswet stelt eisen aan de instrumenten waaraan we uiterlijk 2031 moeten voldoen. Komende jaren moeten we vier kerninstrumenten verder implementeren: omgevingsvisie, omgevingsprogramma, omgevingsplan en omgevingsvergunning, conform het bestuursprogramma.
1 Bouwen voor de samenleving	Vernieuwing VTH applicatie	Vernieuwing leidt tot betere ondersteuning van het VTH-proces en betere dienstverlening. Aangezien de OD Drenthe deze vernieuwing niet kan bieden, nemen de gemeente de applicatie in eigen beheer.
2. Duurzaamheid	Toekomstbestendig openbare ruimte en enkele besparingen	In het "Rapport onderzoek Openbare Ruimte Coevorden" en in de "Notitie Toekomstbestendige openbare ruimte" (beide vastgesteld door het college) staat als opgave benoemd het op orde brengen en beschikbaar hebben van: • een integrale visie, beleid en beheer op de openbare ruimte ; • informatie over de inrichting en kwaliteit van de openbare ruimte (data van groen, grijs en blauw) ; • stuurinformatie (kengetallen en meerjarenbegroting); • uitvoering van regulier onderhoud en projecten (realisatie, registratie, meten). Met dit project is het doel om dit in 4 jaar inzichtelijk en op orde te brengen zodat we in control komen op beheer, onderhoud en financiën. Zo voldoen we beter aan de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en het toezicht door de provincie. Voor dit verbeterproject is enkele jaren extra budget nodig, dat we in ieder geval voor een aanzienlijk deel willen vinden in besparingen, mits het afgesproken ambitieniveau (beeldkwaliteit) intact blijft.
2. Duurzaamheid	Motorbrandstoffen	Het bestuur heeft een duurzaamheidsambitie en wil voldoen aan de Arbo-regelgeving. Dit vraagt om een overgang naar alternatieve brandstoffen waarvan de inkoopprijs hoger is dan die van fossiele brandstoffen.
3 Samen	Viering slag bij Ane	We grijpen het jubileum aan om onze regio cultureel, historisch en toeristisch op de kaart te zetten. We zien daarnaast mogelijkheden op het gebied van samenwerking in de regio, onderwijs, de positionering van de regio en bereikbaarheid, en werken daarom samen met de gemeente Hardenberg op de onderwerpen onderwijs, de positionering van de regio en bereikbaarheid. Er is een regiodeal in aanvraag, de cofinanciering (€ 65K) is reeds begroot. Bij goedkeuring van deze aanvraag ontvangen we een bijdrage van 500k. Daarnaast is er een separaat jaarprogramma voor de viering. Hiervoor is in 2026 en 2027 € 80K benodigd.
3 Samen	Huisvestingskosten scholen	De gemeente heeft vanuit de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) en de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO) de wettelijke verplichting om te voorzien in voldoende en kwalitatieve huisvesting voor basis- en voortgezet onderwijs.
3 Samen	Sportnota	Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is in 2019 door de gemeenteraad vastgesteld en op 22 april 2025 geactualiseerd. Het financieel effect wordt in deze kaderbrief verwerkt.
3 Samen	Aanvalsplan wachtlijsten	De sportnota is in voorbereiding. We verwachten deze voor de begroting te kunnen opleveren en kijken in hoeverre we hiervoor budgetruimte in de begroting 2026 kunnen vinden.
3 Samen		Er wordt een aanvalsplan wachtlijsten afgerond, in samenhang met de opdracht integraal werken sociaal domein en de opdracht formatiehuis. Om aan de verplichte levertijden te voldoen reserveren we een structureel budget.
5 Fundering voor de toekomst	Functiewaardering (HR21)	Dit voorstel betreft de ambtelijke personeelskosten. De functiewaardering is herijkt (HR21). Dit leidt tot € 6 ton extra kosten. Dit kan deels gedekt worden door een taakstelling op de organisatiekosten van € 4 ton.

Omschrijving activiteit begroting

Hieronder benoemen we de onderwerpen waarvoor extra budget onvermijdelijk, bij voorbeeld omdat we gebonden zijn aan wettelijke verplichtingen of toezeggingen.

Het betreft budgetreserveringen: bij het opstellen van de begroting wordt (nog steeds) kritisch gekeken of alle kosten noodzakelijk zijn.

Welke onderwerpen dragen we over?

Veel onderwerpen moeten eerst besluitrijp gemaakt worden. Voor een verstandig besluit is vaak een meerjarig perspectief nodig en een integrale benadering, om deeloplossingen te voorkomen. Deze onderwerpen worden in de loop van 2025 uitgezocht en uitgewerkt in plannen. De uitkomst hiervan wordt in de kaderbrief 2027

meegewogen. Daarnaast zijn er onderwerpen met een grote maatschappelijke en/of financiële impact die we nu niet in deze kaderbrief kunnen meenemen. Denk aan de investeringen nodig voor het stedelijk museum, de bibliotheek en de culturele broedplaats en de investeringen gemoeid met het beleid revitaliseren woonwagencentrales. Hier zoeken we een evenwicht tussen enerzijds veiligheid en leefbaarheid en anderzijds betaalbaarheid. Verder laten we een onderzoek doen naar de langjarige behoefte aan sporthallen en zwembaden en vragen een advies hoe daaraan voldaan kan worden. Het nieuwe bestuur kan op basis hiervan onderbouwde besluiten nemen. In de tussentijd wordt noodzakelijk onderhoud wel uitgevoerd. Voorts onderzoeken we wat de gevolgen zijn van het (nu) niet opstellen van een soortenmanagementplan. Zo'n plan betreft een ecologisch onderzoek en maatregelen op gebiedsniveau ter bescherming van beschermde plant- en diersoorten in de gebouwde omgeving. Verder wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma bij het reeds vastgestelde mobiliteitsplan. Tot slot bereiden we een sportnota voor met daarin een financiële paragraaf.

Rond de gemeenteraadsverkiezingen schetsen we desgevraagd de achtergronden van de grote dossiers. Als er een nieuw college is, dragen we deze dossiers zorgvuldig over.

Financieel perspectief na verwerking wijzigingen

Excel-tabel

Programma	Onderwerp	2026	2027	2028	2029
	Actueel financieel perspectief	3.652	3.328	101	-343
3. samen	Verwachte overschrijding budget Jeugdzorg	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
3. samen	Stelpost Commissie Van Ark 2023 en 2024	700	700		
3. samen	Stelpost tegemoetkoming jeugdhulp voor 2028 en 2029			p.m.	p.m.
	Subtotaal jeugdhulp	-3.300	-3.300	-4.000	-4.000
	TUSSENTOTAAL na jeugdzorg	352	28	-3.899	-4.343
3. samen	Schulden en armoede: voorzieningenwijzer	12	12	12	12
3. samen	Herindicatie huishoudelijke hulp	300	300	300	300
3. samen	Besparing op verstrekking scootmobiel en 3-wiel fietsen	150	150	150	150
3. samen	Procesregie jeugd in het zorg- en veiligheidshuis	21			
6. finan	Doorlichting gemeentebegroting		200	200	200
6. finan	WOZ niet-woningen verhogen met 10%		313	313	313
6. finan	Financieel technische optimalisaties	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
6. finan	Financiële sturing verbonden partijen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Subtotaal besparingen	483	975	975	975
	TUSSENTOTAAL na besparingen	835	1.003	-2.924	-3.368
1. bouwen	Implementatie omgevingswet	-215	-170	-145	-145
1. bouwen	Vernieuwing VTH applicatie	-170			
2. duurzaam	Besparingen beheer openbare ruimte	250	250	250	250
2. duurzaam	Toekomstbestendig team openbare ruimte	-250	-250	-250	-250
2. duurzaam	Motorbrandstoffen	-70	-70	-70	-70
3. samen	Viering slag bij Ane 2027	-80	-80		
3. samen	Aanvalsplan wachtlijsten	-266	-266	-266	-266
5. fundering	Functiewaardering (HR21) en taakstelling bedrijfsvoering	-200	-200	-200	-200
	Subtotaal uitbetalingen	-1.001	-786	-681	-681
	EINDTOTAAL Kaderbrief	-166	217	-3.605	-4.049

Omschrijving activiteit begroting

Bovenstaande wijzigingen op de meerjarenbegroting hebben we in onderstaande tabel 'op geld gezet'. Eerst tonen we het verwachte tekort op de jeugdzorg en de verwachte tegemoetkomingen. Daarna de besparingen en tot slot de uitzettingen. Het saldo onder de streep is voor 2028 en 2029 negatief.

Vervolgstappen richting begroting

Alles optellend ligt er op dit moment een niet helemaal sluitende kaderbrief. Echter, in de komende maanden richting de begroting zetten we de volgende stappen die tot een sluitende meerjarenbegroting leiden:

- Uitwerking van plannen voor beperking van de overschrijdingen op het sociaal domein.
- Het verwerken van de september-circulaire.
- Gedurende het begrotingsproces:
 - Uitwerken en kritisch toetsen van de gekozen voorstellen;
 - Financieel technische optimalisaties op geld zetten,
 - Met name grote projecten faseren zodat budgetbehoefte gespreid wordt in de jaren.
 - Alle budgetten kritisch toetsen op wettelijke plicht en onvermijdelijkheid/niet uit te stellen. Tevens faseren en activeren waar mogelijk.

Mochten bovenstaande inspanningen onvoldoende effect hebben, dan kunnen we om tot een sluitende begroting te komen nog scherpere keuzes voorstellen, taakstellingen opnemen of posten als risico aanmerken (dit vergt een hoger weerstandsvermogen). Ook kunnen we incidenteel afzien van de jaarlijks dotatie aan de algemene reserve.

Bij de begroting voegen we uiteraard ook een overzicht van de investeringen (zoals wegen, riolering, kunstwerken, tractie)

Bijlage: financiële parameters

Omschrijving activiteit begroting

In deze bijlage tonen we het verwachte verloop van de algemene reserve en enkele financiële parameters.

Excel-tabel

Verloop algemene reserve					
(bedragen x € 1.000)					
	Prognose 2025	2026	Begroting 2027 2028 2029		
Stand algemene reserve begin boekjaar	38.191	38.285	37.660	37.229	37.614
Toevoegingen aan de reserve					
Structurele versterking vermogenspositie	2.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Resultaat jaarrekening 2024 na resultaatbestemming	644				
Resultaat halfjaarrapportage 2025	nmb				
<i>Totaal toevoegingen</i>	<i>2.644</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>
Onttrekkingen aan de reserve					
Conform Programmabegroting 2025, inclusief ontwikkelingen	-200	-1.625	-1.431	-615	
<i>Individuele raadsvoorstellen:</i>					
Onderhoudskosten openbare verlichting	-68				
Parkeerdek Gansehof	-67				
Programma Binnenstad 2e fase restant	-345				
MFC Schoonoord sloop en afwaarderen boekwaarde restant	-1.230				
Noodfonds energiekosten (sport)verenigingen restant	-640				
Resultaat halfjaarrapportage 2025	Nmb				
<i>Totaal onttrekkingen</i>	<i>-2.550</i>	<i>-1.625</i>	<i>-1.431</i>	<i>-615</i>	
Stand algemene reserve eind boekjaar	38.285	37.660	37.229	37.614	38.614

KENGETALLEN FINANCIËLE POSITIE						
	Realisati e	Prognose	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote (%)	44	47	68	92	105	103
Idem gecorrigeerd voor verstrekte leningen (%)	38	40	60	83	97	95
Solvabiliteitsratio (%)	40	37	31	26	24	24
Grondexploitatie (%)	6	6	3	2	1	0
Structurele exploitatieruimte (%)	2	2	2	2	2	2
Belastingcapaciteit (%)	97,0	102,8	98,9			